This Question Paper contains 16 printed pages.

Seat No.: | | | | | | | |

C

HE

Sl. No. : 106903

139(GHE)

(March, 2020)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

સૂચનાઓ :

1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 5 વિભાગ અને 47 પ્રશ્નો છે.
2) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક છે.
3) પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
4) પ્રશ્નની સૂચના મુજબ જવાબ આપો.
5) નવો વિભાગ નવા પાનેથી શરૂ કરવો.

વિભાગ - A

■ **નીચે આપેલા 1 થી 10 વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી સાચો ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક પ્રશ્નના 1 ગુણ છે.** **[10]**

1) ભારતમાં સૌથી વધુ કયા ધર્મના લોકો વસવાટ કરે છે ?

(A) હિન્દુ (B) મુસ્લિમ
(C) ખ્રિસ્તી (D) શીખ

2) પારસીઓનું ધાર્મિક પુસ્તક કયું છે ?

(A) ભગવદ્‌ગીતા (B) અવેસ્તા
(C) કુરાન શરીફ (D) ત્રિપિટક

3) અનુસૂચિત જાતિનું સૌથી વધુ પ્રમાણ કયા રાજ્યમાં છે ?

(A) બિહાર (B) અરુણાચલ
(C) મેઘાલય (D) પંજાબ

4) 1901 માં ભારતમાં જાતિપ્રમાણ કેટલુ હતું ?

(A) 954 (B) 946
(C) 972 (D) 952

5) સામાજિક પરિવર્તન એટલે ....

(A) રચનાતંત્રમાં ફેરફાર (B) ખોરાકમાં ફેરફાર

(C) ફેશનમાં ફેરફાર (D) એક પણ નહિ

6) ભારતમાં રંગીન ટેલિવિઝનનો પ્રારંભ ક્યારે થયો ?

(A) 1959 (B) 1982

(C) 1969 (D) 1979

7) બ્રહ્મો સમાજની સ્થાપના કોણે કરી હતી ?

(A) કવિ નર્મદ (B) કરસનદાસ મૂળજી

(C) રાજા રામમોહનરૉય (D) મહર્ષિ કર્વે

8) પંચાયતનો કાર્યકાળ કેટલા વર્ષનો હોય છે ?

(A) 1 (B) 2

(C) 3 (D) 5

9) બાળ અપરાધીને સુરક્ષિત રાખવાનું સ્થળ એટલે –

(A) બાળ અદાલત (B) રિમાન્ડ હોમ

(C) પાલકગૃહ (D) પ્રોબેશન

10) એઇડ્સનો પ્રથમ દર્દી કયા દેશમાં જોવા મળ્યો હતો ?

(A) ભારત (B) ઈંગ્લેન્ડ

(C) જાપાન (D) અમેરિકા

વિભાગ - B

■ **નીચે આપેલ 11 થી 20 પ્રશ્નોના ઉત્તર એક વાક્યમાં લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.** **[10]**

11) સંસ્કૃતિ એટલે શું ?

12) લિંગ પ્રમાણ એટલે શું ?

13) સંસ્કૃતિકરણનો ખ્યાલ કોણે આપ્યો ?

14) પશ્ચિમીકરણ પ્રક્રિયાનો પ્રારંભ ક્યારથી થયેલ છે ?

15) 'WWW.' નું પુરું નામ જણાવો.

16) કયા પ્રકારનું આંદોલન નૈતિકતા સાથે જોડાયેલું હોય છે ?

17) તાલુકા પંચાયતના પ્રમુખ કોણ બને છે ?

18) ગામના વિકાસ અને વહીવટનું મુખ્ય કામ કોણ કરે છે ?

19) યુવા અજંપાનો અર્થ આપો.

20) 'વિશ્વ એઈડ્સ દિન'ની ઉજવણી ક્યારે કરવામાં આવે છે ?

વિભાગ - C

■ **નીચે આપેલા 21 થી 31 સુધીના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. પ્રત્યેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે.** **[22]**

21) રાષ્ટ્રીય એકતાની વ્યાખ્યા આપો.

22) ભારતમાં બોલાતી કોઈપણ ચાર ભાષાના નામ આપો.

23) શીખ ધર્મના પાંચ 'ક' કોને કહે છે ?

24) ટોટેમવાદ એટલે શું ?

25) જાદુના પ્રકાર જણાવો.

26) અભૌતિક સંસ્કૃતિમાં કઈ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે ?

27) પશ્ચિમીકરણનો અર્થ આપો.

અથવા

વૈશ્વિકીકરણનો અર્થ આપો.

28) ગ્રામ પંચાયતના બે કાર્યો લખો.

29) પંચાયતી રાજની વ્યાખ્યા આપો.

30) 'પ્રોબેશન' એટલે શું ?

અથવા

બાળ અપરાધની વ્યાખ્યા આપો.

31) 'સ્ત્રી-ભ્રૂણ હત્યા' કોને કહેવાય ?

અથવા

'ઓનર કિલિંગ' કોને કહેવાય ?

વિભાગ - D

■ **નીચે આપેલ 32 થી 42 સુધીના પ્રશ્નોના સંક્ષેપમાં જવાબ આપો. પ્રત્યેક પ્રશ્નના 3 ગુણ છે.** **[33]**

32) ટૂંકનોંધ લખો : સમૂહ સંચારના માધ્યમો.

33) જૈન સમુદાયની સંક્ષેપમાં સમજૂતી આપો.

34) ભારતીય સંસ્કૃતિના કોઈપણ ત્રણ લક્ષણો જણાવો.

35) આદિવાસી વિકાસના કાર્યક્રમની ટૂંકી રૂપરેખા આપો.

અથવા

અનુસૂચિત જાતિની બંધારણીય જોગવાઈઓ જણાવો.

36) સ્ત્રીઓને રક્ષણ પુરું પાડતા મુખ્ય કાનૂનો પર નોંધ લખો.

અથવા

સ્ત્રીઓના બંધારણીય અધિકારો જણાવો.

37) ઉદારીકરણના લાભો જણાવો.

અથવા

સાંસ્કૃતિક પરિવર્તનનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો જણાવો.

38) કમ્પ્યુટર વિશે ટૂંકમાં પરિચય આપો.

39) પ્રતિરોધાત્મક સામાજિક આંદોલન વિશે માહિતી આપો.

40) પંચાયતી રાજનું ત્રિસ્તરીય માળખું સ્પષ્ટ કરો.

41) ટૂંકનોંધ લખો : બોસ્ટલ શાળાઓ

42) એઇડ્સ કેવી રીતે ફેલાય છે અને કેવી રીતે ફેલાતો નથી ?

વિભાગ - E

■ **નીચે આપેલા 43 થી 47 સુધીના પ્રશ્નોના ઉત્તર વિસ્તારથી લખો. પ્રત્યેક પ્રશ્નના 5 ગુણ છે.** **[25]**

43) સ્ત્રી-સશક્તિકરણનું મહત્ત્વ સમજાવો.

અથવા

ભારતમાં સ્ત્રી - સશક્તિકરણ માટેના શૈક્ષણિક અને આરોગ્યલક્ષી કાર્યક્રમોની જાણકારી આપો.

44) સંચારનો અર્થ જણાવી તેની લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો.

45) સુધારાવાદી સામાજિક આંદોલન અને ક્રાંતિકારી સામાજિક આંદોલન વચ્ચેનો તફાવત આપો.

46) બાળ અપરાધના સામાજિક અને આર્થિક કારણો સમજાવો.

47) સામાજિક સમસ્યાની વ્યાખ્યા આપી તેના લક્ષણો જણાવો.

અથવા

એઇડ્સ નિયંત્રણ કઈ રીતે કરી શકાય ? સ્પષ્ટ કરો.

◆◆◆

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. :

139 (H)

(March, 2020)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

सूचनाएँ :

1) इस प्रश्न पत्र में कुल 5 विभाग एवं 47 प्रश्न हैं।
2) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। विकल्प आंतरिक हैं।
3) प्रश्न के दाहिनी ओर उसके अंक दिए गए हैं।
4) प्रश्न के साथ दी गई सूचना के अनुसार ही उत्तर लिखिए।
5) नया विभाग नए पन्ने से प्रारम्भ कीजिए।

विभाग - A

■ **निम्नलिखित 1 से 10 तक प्रश्नों के उचित विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :** **[10]**

1) भारत में सबसे अधिक किस धर्म के लोग निवास करते हैं?

(A) हिन्दू (B) मुस्लिम

(C) ईसाई (D) सिक्ख

2) पारसियों की धार्मिक पुस्तक का नाम क्या है?

(A) भगवद्‌गीता (B) अवेष्ता

(C) कुरान शरीफ (D) त्रिपिटक

3) अनुसूचित जाति का सबसे अधिक प्रमाण किस राज्य में है?

(A) बिहार (B) अरुणाचल

(C) मेघालय (D) पंजाब

4) 1901 में भारत का लिंगानुपात क्या था?

(A) 954 (B) 946

(C) 972 (D) 952

5) सामाजिक परिवर्तन अर्थात् ....

(A) रचनातंत्र में बदलाव (B) भोजन में बदलाव

(C) फैशन में बदलाव (D) एक भी नहीं

6) भारत में रंगीन टेलीविजन का प्रारंभ कब हुआ?

(A) 1959 (B) 1982

(C) 1969 (D) 1979

7) ब्रह्म समाज की स्थापना किसने की थी?

(A) कवि नर्मद (B) करसन दास मूलजी

(C) राजा राम मोहन राय (D) महर्षि कर्वे

8) पंचायत का कार्यकाल कितने वर्ष का होता है?

(A) एक (B) दो

(C) तीन (D) पाँच

9) बाल अपराधी को सुरक्षित रखने का स्थान ....

(A) बाल अदालत (B) रिमान्ड होम

(C) पालक गृह (D) प्रोबेशन

10) एड्स का प्रथम रोगी किस देश में पाया गया था?

(A) भारत (B) इंग्लैण्ड

(C) जापान (D) अमेरिका

विभाग - B

■ **निम्नलिखित 11 से 20 प्रश्नों के उत्तर प्रत्येक एक वाक्य में लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :** **[10]**

11) 'संस्कृति' अर्थात् क्या?

12) 'लिंगानुपात' अर्थात् क्या?

13) संस्कृतिकरण का विचार किसने दिया था?

14) पश्चिमीकरण की शुरुआत कब से हुई है?

15) WWW. का पूरा नाम बताइए।

16) किस प्रकार का आंदोलन नैतिकता के साथ जुड़ा होता है?

17) तहसील पंचायत का प्रमुख कौन बनता है?

18) गाँव के विकास और प्रशासन के मुख्य कार्य कौन करता है?

19) युवा बेचैनी का अर्थ दीजिए।

20) विश्व एड्स दिवस कब मनाया जाता है?

विभाग - C

■ **निम्नलिखित 21 से 31 प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 2 अंक हैं :** **[22]**

21) राष्ट्रीय एकता की परिभाषा लिखिए।

22) भारत में बोली जाने वाली किन्हीं चार भाषाओं के नाम लिखिए

23) सिक्ख धर्म के पाँच 'क' किन्हें कहते हैं?

24) 'टोटमवाद' अर्थात् क्या?

25) 'जादू' के प्रकार बताइए।

26) अभौतिक संस्कृति में किन विषयों को शामिल करते हैं?

27) 'पश्चिमीकरण' का अर्थ बताइए।

अथवा

'वैश्वीकरण' का अर्थ बताइए।

28) ग्राम पंचायत के दो कार्य लिखिए।

29) 'पंचायती राज' की व्याख्या कीजिए।

30) 'प्रोबेशन' अर्थात् क्या?

अथवा

बाल अपराध किसे कहते हैं?

31) स्त्री-भ्रूण हत्या किसे कहते हैं?

अथवा

ऑनर किलिंग किसे कहते हैं?

विभाग - D

■ **निम्नलिखित 32 से 42 प्रश्नों के संक्षिप्त उत्तर लिखिए । प्रत्येक प्रश्न के 3 अंक हैं :** **[33]**

32) टिप्पणी लिखिए : जन संचार के माध्यम।

33) जैन समुदाय को संक्षिप्त में समझाइए।

34) भारतीय संस्कृति के कोई तीन लक्षण समझाइए।

35) आदिवासी विकास के कार्यक्रमों की संक्षिप्त रूपरेखा लिखिए।

अथवा

अनुसूचित जाति की संवैधानिक व्यवस्था लिखिए।

36) महिलाओं को सुरक्षा प्रदान करने वाले मुख्य कानूनों पर टिप्पणी लिखिए।

अथवा

महिलाओं के संवैधानिक अधिकार लिखिए।

37) उदारीकरण के लाभों को लिखिए।

अथवा

सांस्कृतिक परिवर्तन का अर्थ और लक्षण लिखिए।

38) 'कम्प्यूटर' का संक्षिप्त परिचय दीजिए।

39) प्रतिरोधक सामाजिक आंदोलन की जानकारी लिखिए।

40) पंचायती राज के त्रि-स्तरीय ढाँचे को समझाइए।

41) टिप्पणी लिखिए : बोस्टल विद्यालय

42) एड्स किस तरह फैलता है और किस तरह नहीं फैलता?

विभाग - E

■ **निम्नलिखित 43 से 47 प्रश्नों के विस्तार से उत्तर दीजिए। प्रत्येक के लिए 5 अंक हैं :** **[25]**

43) महिला सशक्तिकरण का महत्त्व समझाइए।

अथवा

भारत में महिला सशक्तिकरण के लिए शैक्षणिक और स्वास्थ्यलक्षी कार्यक्रमों की जानकारी लिखिए।

44) संचार का अर्थ समझाकर उसके लक्षणों की जानकारी लिखिए।

45) सुधारवादी सामाजिक आंदोलन और क्रांतिकारी सामाजिक आंदोलन के बीच अंतर स्पष्ट कीजिए।

46) बाल अपराध के सामाजिक और आर्थिक कारण समझाइए।

47) सामाजिक समस्या की व्याख्या और सामाजिक समस्याओं के लक्षण लिखिए।

अथवा

एड्स पर नियंत्रण किस तरह कर सकते हैं? स्पष्ट कीजिए।

◆◆◆

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. :

139(E)

(March, 2020)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

Instructions :

1) **There are 5 sections and 47 questions in this question paper.**
2) **All questions are compulsory. Options are internal.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Answer the questions according to the instructions.**
5) **Start new section on a new page.**

SECTION - A

■ **Select and write the correct options from the given options. Each question carries 1 mark :** **[10]**

1) People of which religion are predominant in India in terms of population?
   (A) Hindu (B) Muslim
   (C) Christian (D) Sikh

2) Which is the scripture of parsees?
   (A) Bhagwad Geeta (B) Avesta
   (C) Quran Sharif (D) Tripitaka

3) Which state has the highest proportion of scheduled castes?
   (A) Bihar (B) Arunachal
   (C) Meghalaya (D) Punjab

4) What was the sex ratio of India in 1901?

(A) 954 (B) 946

(C) 972 (D) 952

5) Social change means : ....

(A) Change in structure (B) Change in diet

(C) Change in fashion (D) None of these

6) When did colour television start in India?

(A) 1959 (B) 1982

(C) 1969 (D) 1979

7) Who established 'Brahmosamaj'?

(A) Poet Narmad (B) Karasan Das Mulji

(C) Raja Ram Mohan Roy (D) Maharshi Karve

8) What is the tenure of 'Panchayat'?

(A) One year (B) Two years

(C) Three years (D) Five years

9) The secured place for detention of juvenile convicts is ...

(A) Juvenile court (B) Remand Home

(C) Palakgrih (D) Probation

10) Where was the first patient of AIDS found?

(A) India (B) England

(C) Japan (D) America

SECTION - B

■ **Answer the following 11 to 20 questions in one sentence each. Each question carries 1 mark :** **[10]**

11) What is culture?

12) What is meant by sex ratio?

13) Who has given the concept of 'Sanskritization'?

14) When did the process of Westernization start?

15) Give full form of 'WWW'.

16) Which type of movement is linked with morality?

17) Who becomes president of taluka panchayat?

18) Who carries out the main administration and developmental activities of village?

19) Give the meaning of youth unrest.

20) When 'World AIDS Day' is celebrated?

SECTION - C

■ **Answer the following 21 to 31 questions in brief. Each question carries 2 marks :** **[22]**

21) Define National unity.

22) Give names of any four languages spoken in India.

23) What are the five 'K's of sikh religion?

24) What is 'Totemism'?

25) State the types of magic.

26) What substances are included in non-material culture?

27) Give the meaning of 'Westernization'.

OR

Give the meaning of 'Globalization'.

28) Write two functions of gram panchayat.

29) Define 'Panchayati raj'.

30) What is meant by 'Probation'?

OR

Define juvenile-delinquency.

31) What is female infanticide?

OR

What is honour killing?

SECTION - D

■ **Answer the following 32 to 42 questions in brief. Each question carries 3 marks :** **[33]**

32) Write a short-note on Mass media.

33) Explain in brief : 'Jain community'.

34) State the features of Indian culture (Any Three).

35) Give a brief outline of tribal development programme.

OR

State constitutional provisions for scheduled castes.

36) Write a note on major laws which provide protection to women.

OR

State the constitutional rights of women.

37) State the advantages of Liberalization.

OR

Give meaning and features of cultural change.

38) Give brief introduction of computer.

39) Give information about resistant social movement.

40) Explain the three-tier structure of Panchayati Raj.

41) Write a short note on 'Borstal schools'.

42) How does AIDS spread and how does it not spread?

SECTION - E

- **Answer the following 43 to 47 questions in detail. Each question carries 5 marks :** **[25]**

43) Explain the importance of women empowerment.

OR

State educational and health related programmes for women empowerment in India.

44) Explain the meaning and features of communication.

45) Give the difference between reformative and revolutionary social movements.

46) Explain the social and economic factors of juvenile delinquency.

47) Define social problem and state features of it.

OR

How AIDS can be controlled? Explain.

◆◆◆